

Ro, hygge og snitterier

Kultur, æstetik og fællesskab

At snitte er en skabende proces, der kræver ro, koncentration, finmotorik og øvelse, men uanset hvilket stadie man er på, er det en hyggelig fællesaktivitet for børn og voksne.

Hver enkelt lille snittede ting er en unik genstand, som det enkelte barn selv har skabt. Snitteaktiviteterne giver barnet nye færdigheder og fremmer kreativitet, flow og mestring. En personlig proces i samvær med andre.

Desuden giver snitteøvelserne en fantastisk mulighed for at bruge knive som værktøj og lære at håndtere træ og at kunne genkende og skelne forskellige træarter og deres egenskaber fra hinanden.

FORFATTER: Lenette Schunck

ILLUSTRATIONER: Bryan d'Emil, Tina Hoffmeyer
og Lenette Schunck (fuglellerfisk.wordpress.com)

Friluftsrådet

Grønne Spirer
www.groennespirer.dk

Værktøjet og træet

Det eneste, I behøver, er gode, velvalgte snitteknive. Knive, der er gode at holde på. Uden spids til de utrænede og kartoffelskrællere til de mindste. Og så skal I kende lidt til træet:

Frisk træ er klart at foretrække, da det er blødere at snitte i end tørt træ. Løvtræer som birk, hassel, pil, poppel og lind er velegnet. Frisk rødél er lidt hårdere, men har den fine effekt, at træet bliver rødligt, når det får ilt, så man kan snitte sig fx et rødt hjerte.

Måske har I selv adgang til træer, som I kan klippe grene af. I offentlig skov må I tage fra skovbunden samt tage kviste fra løvtræer højere end 10 meter. I kan også lave en aftale med en privat skovejær.

Hvis man skal lægge snittearbejdet fra sig og fortsætte en anden dag, er det vigtigt at

holde træet fugtigt, så det ikke tørrer ud, men pas på, at det ikke mugner. Når arbejdet er færdigt, får man det bedste resultat, hvis det kan tørre langsomt, så man undgår sprækker.

Lær at håndtere en kniv – lav mad

Én måde at lære knivhåndtering på, er ved at deltage i madlavningen. Børnene kan starte ud med at skrælle gulerødder, hvilket minder meget om at skrælle barken af en pind. Kartoffler og æbler er sværere at holde.

Når barnet kan håndtere en skrællekniv, kan man fortsætte med urteknive og skære grøntsager og frugt sammen. Bananer er bløde og nemme at skære, flækkede agurker er også nemme. Gulerødder giver lidt mere modstand. På den måde lærer barnet efterhånden at håndtere en kniv.

SNITTEREGLER

Aftal nogle hensigtsmæssige snitteregler:

- Altid sidde ned med kniven (ikke gå rundt)
- At sidde med god afstand til sidemanden (strakt arms længde)
- Altid snitte væk fra sig selv og ned mod jorden

BEGYNDERVÆRKTØJ

De mindste og de utrænede får en skrællekniv. Gerne en venstrehåndskniv hvis de bruger højre hånd og omvendt. De starter med at »skrælle« bark af. De lidt mere trænede får en lille snittekniv med stump spids. Hvis man kun har knive med spids på, kan man enten slibe spidsen væk eller sætte beskyttende tape på spidsen.

HUSK!

Altid at have plaster og rent vand i nærheden.

SNITTEAKTIVITETER FOR BEGYNDERE

Start med nogle produkter, hvor der er et resultat, uanset hvor længe koncentrationen holder.

AKTIVITET 1 *Tryllestave*

Hvis I har adgang til hyld, er det et godt sted at starte. Barken er så blød, at den kan snittes af med en kartoffelskræller. Klip pinde på 30-40

cm til børnene, og lad dem skrælle dem til fine, hvide tryllestave.

AKTIVITET 2 *Tegnekul*

Børnene snitter barken af nogle småpinde, som er 5-10 cm lange og fingertykke. Disse lægges i en metaldåse med låg. I låget bankes et lille hul med et søm. Dåsen sættes ind i et godt bål i 15-20 minutter afhængigt af pindenes tykkelse. Imens kan I jo snitte videre. Når tiden er gået, tages dåsen ud af gløderne og stilles til afkøling. Efter et lille stykke tid kan man åbne den afkølede dåse og bruge tegnekullet til at tegne med.

AKTIVITET 3 *En personlig vandrestav*

Lad børnene på en tur i skoven finde deres egne personlige vandrestave eller bare en pind, de gerne vil have med hjem. Hver pind bliver endnu mere personlig, når børnene har brugt tid på at snitte dem rene for bark eller med mønstre og streger. Der er ikke noget galt i at få hjælp af en voksen, tværtimod bliver mange børn glade, når en dygtig snitter sætter sit præg på netop deres pind – fx det første bogstav i deres navn.

AKTIVITET 4 *Pindenisser*

Find en pind, tyk eller tynd men gerne med en sidegren (næse) på. Nissen kan snittes til, så meget barnet nu synes. Lim eller mal derefter øjne på pinden, så sidegrenen udgør en næse.

Over øjnene males pinden rød (nissehuen), og et stykke under øjnene males den hvid (skægget).

AKTIVITET 5 *Fiskestænger*

Lav hver jeres snittede pind og sæt en snor i enden. Pinden kan være helt afbarket eller med mønstre.

I kan montere en magnet for enden af snoren, og lave en fiskedam med laminerede fotos af forskellige slags fisk. Fastgør en papirclips af metal på hver fisk.

AKTIVITET 6 *Firben og vandrende pinde*

En pind i passende længde (10-20 cm) snittes lidt her og der. Bagefter vikles der 2 sæt »ståltrådsben« af den kraftige slags omkring pinden, og til sidst kan man enten male eller lime øjne på. Hele dyret kan efterfølgende males i flotte farver.

Hvis man er heldig og kan finde en gren med 4 sidegrene, som kan udgøre benene, kan man i stedet sætte en klump ler på som hoved i den ene ende, og 4 små klumper til fødder på hver af sidegrenene.

TILSPIDSNING AF PINDE

Følgende øvelser går ud på at snitte spidse ender.

Et godt tip er at have farvekridt ved hånden og male på det træ, der skal fjernes. Dels er det meget nemmere at forklare børnene, at de skal snitte »på det røde«, og dels kan de lettere se et fremskridt, når farven bliver snittet af og forsvinder. Så kommer de glade hen, og vil gerne have tegnet igen, så de kan komme videre. På den måde kan man faktisk ret nøjagtigt styre, hvor de snitter og dermed få en flot symmetrisk og spids.

AKTIVITET 7 *Dværg og nisser*

Brug pinde på ca. 25 cm., så børnene har noget at holde i, mens de snitter. Markér med farvekridt, hvor der skal snittes (de yderste 2-4 cm i den ene ende), og lad børnene snitte pinden spids. Derefter saves pinden lige over, så nissen bliver ca. 5-10 cm høj og selv kan stå. Toppen males rød eller en anden farve, og der anbringes øjne lige under »huen«.

De dygtige kan lave et ekstra snit i barken under huen og dermed fritlægge træet som et ansigt, der kan tegnes på.

AKTIVITET 8 *Mus*

Musene laves ved at klippe fx en hasselgren i korte stykker og lade børnene snitte den ene ende af musen spids. I den anden ende bores et hul, hvori der limes en stump lædersnor. Snude, knurhår og øjne tegnes på, og sluttelig kan man lave ører af et stykke skind, som stikkes ned i to huller i den spidse ende.

AKTIVITET 9 *Ringspil*

Der indsamles fem pinde i nogenlunde ens længde. De snittes spidse i den ene ende og stikkes ned i jorden i et mønster. Som ringe kan man enten bruge krans lavet af pilegrene eller

ringe bundet af tykt reb eller piberensere. Nu afsættes der en linje på jorden, hvor der kastes fra. Det gælder om at få ringene til at ramme ned over pindene. Pointsystemet laver I selv.

AKTIVITET 10 *Den personlige snobrødspind*

Enkel og anvendelig. Find en lang lige pind og snit den til i den ene ende, så den kan bruges til både snobrød og æbleskiver over bål. Hvert enkelt barn kan eventuelt dekorere sin pind med egne personlige mønstre.

AKTIVITET 11 *Hårnål*

En tynd pind på ca. 10 cm snittes fri for bark og spidses let i den ene ende. Så har man en hårnål til de langhårede piger.

AKTIVITET 12 *Ringfanger med pilering*

- I skal bruge en pind, der deler sig i to. Den saves af i alle tre retninger, så man får et »Y«.
- Nu kan der snittes mere eller mindre, men fangerne skal gerne ende med at være lettere tilspidsede ved enderne, så ringen let glider ned over grenen.
- Lav en lille ring ved at sno nogle tynde pilegrene rundt om sig selv til en krans. Ringen bindes fast til håndtaget med en snor lige under delingsstedet. Lav et lille indsnit i håndtaget hele vejen rundt, så snoren kan ligge fast i renden.
- Hold fangeren i én hånd og forsøg at fange ringen på en af spidserne.

SNITTELITTERATUR

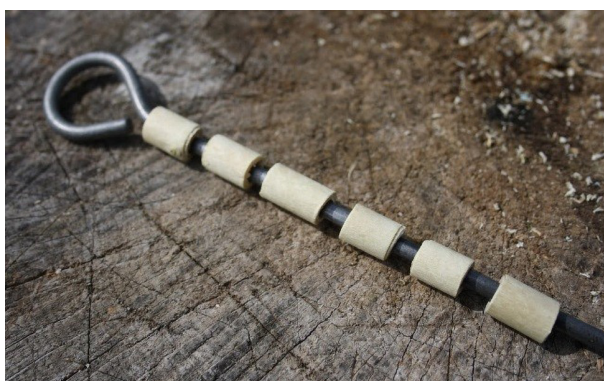
»Børnenes snittebog« og »Den Store Snittebog«
Begge af Frank Egholm

SNITTEAKTIVITETER MED HYLD

Hyldegrene er fantastiske til nogen former for snittearbejder, fordi midten består af blødt marv, som let kan skubbes ud og efterlade et hul igennem grenen. Desuden fjernes den friske bark let med fingrene eller en kartoffelskræller, hvis man ikke er så tryk ved en kniv endnu.

Hylde træet er i øvrigt et gammelt kulturtræ, som har været dyrket siden oldtiden og været brugt til mange nyttige formål. Den findes overalt. Førhen blev hylde plantet tæt på husets dør, da man mente at den gode fe »Hyldeemor« boede i træet.

Kunsten er at finde de rigtig gode grene, hvor forholdet mellem træ og marv er i balance. Er sidevæggen for tynd, går barnets arbejde let i stykker, og er sidevæggen for tyk, bliver produktet for klodset, eller hullet for lille. Grenene kan saves over eller evt. klippes med en rosensaks.

AKTIVITET 13 *Hyldeperler*

For at lave perler, skal barnet først snitte barken af. I forsommeren kan den nemt pilles af med fingrene, eller man kan skrælle den af med en skrællekniv. Så skal man klippe pinden i passende stykker og skubbe marven ud med en teltpløk, en gren eller lignende. Perlerne trækkes på snor til fx halskæder og nøgleringe. De lidt mere erfarne kan lave mønstre på perlerne i stedet for at skrælle dem helt.

AKTIVITET 14 *Hyldeedderkop*

En sød lille save- og snitteaktivitet for de mindste.

Benyt chancen for samtidig at se efter og snakke om, hvordan edderkopper ser ud. De har otte ben, mange øjne og delt krop og hoved (Dem, hvor hoved og krop er sammen vokset, kaldes »mejere«, og de kan ikke lave spind).

- Find en god, fingertyk hyldegren. Lad barnet save to stykker på ca. 2-3 cm's længde. Derefter kan barnet enten snitte eller pille barken af. Brug en lille pind eller en pløk til at skubbe marven i midten ud af hyldegrenen.
- Brug én lang piberenser til at samle de to stykker med, ved først at trække det lille stykke (hovedet) ind på midten af piberenseren, og derefter lægge det store stykke (kroppen) parallelt ved siden af, og føre

begge piberensers ender ind igennem, så de danner et kryds inde i kroppen og kommer ud i hver sin side som to ben. To andre piberensere halveres, og de tre af stykkerne stikkes igennem kroppen og danner dermed de resterende seks ben.

- Til sidst skal benene bukket i form, og der kan tegnes øjne på hovedet.

AKTIVITET 15 *Hylderinge*

Hyldegrenene kan også anvendes til at snitte fingerringe ud af.

Først saver barnet en skive af en hyldegren i passende tykkelse. Dernæst fjernes barken, og marven trykkes ud med en pind eller en teltp-løk. Derefter udhules ringen forsigtigt indefra

med hjælp fra en voksen. Til sidst kan ringen farves med en tusch.

HUSK

Ringene skrumper, når den tørrer. Så sørg for, at den er stor nok til at tage af og på uden at klemme fingeren.

AKTIVITET 16 *Servietring*

Samme princip som fingerringen, men til servietringen bruges en tykkere gren, så hullet i midten bliver større.

MED LIDT VOKSENHJÆLP

AKTIVITET 17 *Knager*

Børnene kan selv være med til at lave en knagerække til legepladsen, eller en enkelt knage, som de kan tage med hjem.

I skal have fat i nogle kraftige grene med sidegrene. I kan eventuelt bruge grenkranse fra de gamle juletræer. Sav dem i passende længder. Herefter skal de flækkes på langs i to dele, så de får en flad bagside.

Børnene kan selv snitte barken af og male knagerne i glade farver. For at øge holdbarheden kan man give overfladen en gang lak.

AKTIVITET 18 *Træblyanter*

Børnene finder en pind hver, som er rare at holde om, og saver dem over i passende blyantslængde. De kan evt. snitte mønstre i barken. I den ene ende skal der med voksenhjælp bores et hul ind med en diameter, som svarer til blyantsstiftens tykkelse (fx 2 mm). I kan bruge et forboringsbor, og bly i en kraftig udgave kan købes hos boghandleren. Pres blyantsstiften ind i hullet så langt det kan lade sig gøre, hvorefter man knækker stiftens ende af lige til kanten.

Til slut kan barnet spidse blyantsenden, så stiftens ende bliver synlig og kan bruges til at skrive med.

AKTIVITET 19 *Armbånd*

Denne proces er lidt anderledes end de fleste andre snitteaktiviteter, idet man bruger kniven til at »hule ud«. Her er rødøl rigtig velegnet.

Sav en skive af en gren, hvis diameter er større end barnets knyttede hånd. I skal bore et

stort hul i midten af skiven. Nu kan man få en kniv ind i hullet og udhule skiven indefra, indtil barnet kan få sin hånd igennem hullet. Herefter kan man snitte af udefra, til ringen har den ønskede tykkelse.

AKTIVITET 20 *Æbleskrumpehoveder*

Processen er enkel, men tager lidt tid.

Barnet skræller et æble, og en voksen hjælper med at fjerne kernehuset, så der bliver et hul ned igennem æblet. Der snittes et ansigt med øjne og mund i æblet. Der sættes øjne i øjenhulerne, fx skruer eller metalsplits til at lukke kuverter med. Giv dem en sort prik med tusch. Perler, nåle eller andet kan også bruges. En tot uld eller garn stikkes ned i hullet som hår.

Til sidst stilles de tørt og varmt. Efter en uge på en radiator er æblerne blevet tørre og hårde. Hullet i midten sikrer, at æblet også tørrer indefra.

HUSK

Navneseddel da de bliver ganske uigenkendelige.